

Urednikov uvod: od človeka do državljana in nazaj

Z dvojno številko, ki je pred vami, zaključujemo letošnji XXI. letnik izhajanja revije, sam pa s to številko zaključujem svoje šestletno urednikovanje reviji. V tem času smo objavili kar lepo število zanimivih člankov, posegli smo na mnoga aktualna področja, kamor seže naš sociološki pogled, med njimi so številna nova, mejna interdisciplinarna področja, zlasti tista, ki lezejo proti politični sociologiji, informatičnim vedam, antropologiji in kulturnim študijam. Uredniki in recenzenti smo v nastajanju števil sodelovali z mnogimi avtorji doma in iz tujine, zlasti z mlajšimi, ki v teh, predvsem v mednarodni tisk usmerjenih eho-časih, še želijo, hočejo ali celo morajo objavljati v nacionalnih revijah. Naše delo in delo naših predhodnikov je v celoti na razpolago naši ožji javnosti in vsem drugim tudi preko arhiva vseh objav, dostopnega na spletnih straneh revije (vse številke in vsi članki od leta 1984 dalje). Če mirno premislim vse skupaj, menim, da zapuščamo kar dobro dediščina naslednjima urednikoma, Ivanu Berniku in Brini Malnarjevi. Med drugim smo v tem času postali zelo občutljivi na navidezno dilemo, ki jo prinaša evforični globalizem, s svojimi definicijami o malopridnih režimih vred - ali je človek še vedno pomembnejši od države. Seveda je! - kljub temu, da šele državljanstvo daje nekaj več človekovih pravic. Toda bojmo se časov, ljudi in okolij, kjer radi naduto trdijo, da je človek brez države in državljanstva - nič. Takšen napuh samo kaže, da so ti, ki to izjavljajo, brez sistemov, brez mahanja z osebno izkaznico ali pasošem - komajda še ljudje. Če nam ta napuh uide v stroko, v sociologijo, lahko od nje ostane samo še instrumentaliziran kupček socialnoinženirskih javnih pooblastil, najbolj zanimivih za ministre in njihove finančnike. Kaj dosti to ni, prav res.

V tej številki objavljamo skupaj 18 člankov, 17 jih je znanstvenih, 1 pa strokoven (Poročilo predsednika o delu Slovenskega sociološkega društva 2001-2004). Poleg tega je objavljenih še 17 knjižnih recenzij, ki jih je do sedaj nadvse uspešno urejal Boštjan Šaver, zdaj pa predaja to pikolovsko - za avtorje knjig in za založbe nadvse pomembno - delo v roke Dejanu Jontesu in Luciji Mulej.

Prvih pet člankov je iz sprotnega priliva, ki ga pošiljajo avtorji uredništvu individualno. V prvem članku Ali H. Žerdin, ugledni novinar Mladine, z analizo omrežij prikaže dejansko strukturo stikov in formalnih odnosov medsebojnega nadziranja direktorjev slovenske ekonomske elite na dan volitev v letu 2004; ugotavlja, da je bil vpliv politike na ekonomijo v Sloveniji velik in se sprašuje, ali bo tako tudi naprej. V drugem članku Vesna Truden Zupančič sporoča, da so med slovenskimi dijaki, torej v mlajši odrasli populaciji, še vedno dokaj močni stereotipi o (neprimerni) vlogi žensk v politiki, čeprav je na splošni ravni vtis lahko drugačen. V tretjem članku avtorica Anja Kopač pregledno piše o glavnih dilemah sodobne države blaginje, torej o obrisih tiste medijske razprave, v kateri se vse bolj srečujejo strokovnjaki, politiki in ljudstvo. Sledi članek dveh avtorjev, Sama Uhana in Mitje Hafner Finka, ki modelirata učinke faktorjev, ki bi lahko vplivali na odgovore v anketah. Zadnji članek uvodnega dela predstavlja antropološko naravnano

prispevek Gašperja Kralja o raznih resnicah in njihovih učinkih, ki obkrožajo (spomin na) režimsko nasilje nad prebivalstvom v Gvatemali.

V prvem tematskem sklopu z naslovom »Vsakdanje življenje gejev in lezbijk« je nanižanih šest člankov. V bistvu si štejem v čast, da lahko v naši reviji objavimo rezultate tako zanimivega, pionirsko pomembnega raziskovanja, ki se dotika aktualne teme. Zaradi mnogih stereotipov, s katerimi živimo, pa občutljive populacije, je tudi sistematskih raziskav te vrste malo. Sklop je uredila Alenka Švab, za kar ji gre vsa uredniška zahvala, napisala je tudi uvodnik, medtem ko metodološke informacije o raziskavi prinaša članek Barbare N. Brečko. O težavah, ki spremljajo razkritje homoseksualne identite, govorita dva članka (Roman Kuhar, Alenka Švab), o družinski problematiki istospolnih skupnosti, tudi z vidika socialnega dela, piše Mojca Urek, medtem ko razgreto javno razpravljanje, kjer uvajanje zakonodaje s tega področja obkrožajo diskreditacije, z veliko občutka piše Metka Mencin Čepak.

V drugem tematskem sklopu z naslovom »Socialna opora starejših ljudi« zaidemo na vse važnejše področje družboslovja, populacijsko staranja prebivalstva (malo rojstev) in skrb za ostarele ljudi. Ta problematika je v zaodru ekonomije in politike najpomembnejša socialna (sociološka) tema celotne Evrope, ki jo ne le na zahodu, ampak tudi na vzhodu (Rusija idr. dežele daljnega evropskega vzhoda) pretresa močna demografska tranzicija. Težko si predstavljamo vse posledice, pa vendar, nekaj jih že živimo. Avtorice tega sklopa so svojo pozornost namenile vprašanju o kakovosti bivanja starejših, terenske informacije o ciljni populaciji pa so sistematično zbrale in uredile s sekundarno analizo dostopnih podatkov o socialnih vezeh starejših oseb. Uvodni članek sta napisali Valentina Hlebec in Tina Kogovšek, za naslednji članek - o orisu sosedskih omrežij starostnikov - se jima je pridružila še Maša Filipovič. V tretjem članku Zdenka Šadl vnese širši teoretski razmislek o pomembnosti čustvene opore starejšim. V naslednjem članku Sonja Kump in Sabina Jelenc Krašovec opogumljata starejše ljudi, da bi svoje življenje okrepili tudi z izobraževanjem. V zadnjem članku avtorici Srna Mandič in Valentina Hlebec naredita pomemben znanstveni povzetek tematike: na osnovi raziskav primerjata mere kakovosti življenja v Sloveniji leta 1987 in leta 2002, s posebnim posluhom za spremembe v socialnih omrežjih ljudi.

Poslednji znanstveni članek v tej številki se pojavlja v rubriki Jezik in družba. Avtorici Monika Kalin Golob in Melita Poler Kovačič se tokrat lotevata etične problematike v slovenskem novinarstvu, ki ga vse bolj zanaša v senzacionalizem. In strumno zaključita – kar preveč je že dušebrižnikov, ki menijo, da je njuna kritika tega pojava v slovenskem periodičnem tisku preuranjena.

Tako, ena uredniška epizoda je za nami. Hvala vsem, sourednikom, članom uredniškega odbora, pa avtorjem, recenzentom in seveda bralcem - ki ste sodelovali z menoj in z nami. Bilo je zanimivo in prijetno, morda včasih naporno, ker so sistemski viri (tržni pa tudi) za takšne podvige že nekam redki. Drage bralke in bralci, kolegice, kolegi: osebne in inštitucionalne vloge v reviji ostajajo iste, le ljudje se zamenjajo. Berite nas še naprej z veseljem, pa pišite tudi - ker je kaj pisati!

*Anton Kramberger,
glavni urednik (v odhajanju)*